

УДК 665.9

Буканов Г. М.

канд. політ. наук, доц., ЗНТУ

ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Актуальність досліджуваної теми полягає в тому, що законодавство про податок на доходи фізичних осіб постійно змінюється, вдосконалюється та являється основним джерелом податкових надходжень місцевих бюджетів та засобом державного регулювання економіки країни.

Проблематика та недоліки цього виду податку є вагомими можливостями для платників в зниженні оподатковуваного доходу і в ухиленні від сплати податку.

Сьогодні при формуванні механізму оподаткування доходів фізичних осіб виникає необхідність збалансування пріоритетів перерозподілу національного доходу для зменшення соціальної диференціації та стимулювання ділової активності й економічного зростання. Водночас аналіз вітчизняних податкових відносин засвідчує, що суттєва прогресія податкової шкали свого часу спричинила ухилення від оподаткування та значну тонізацію.

Дохід є однією з найзначніших категорій у теорії оподаткування та податковому законодавстві. Оскільки в ринковій економіці будь-яку економічну одиницю можна подати у вартісному вигляді, а також у вигляді еквівалента грошового потоку або запасу багатства, то дохід виступає одним із основних об'єктів оподаткування.

Найбільш вагомим у системі прямого оподаткування в Україні виступає податок на доходи фізичних осіб.

Податок на доходи фізичних осіб - загальнодержавний податок, що стягується з доходів фізичних осіб (громадян - резидентів) і нерезидентів, які отримують доходи з джерел їх походження в Україні (та за її межами для резидентів).

Стаття 162 (Розділ IV) Податкового кодексу України визначає, хто є платниками податку, в тому числі і поняття податкового агента.

Об'єктом оподаткування у громадян, які мають постійне місце проживання в Україні, є сукупний оподатковуваний дохід за календарний рік (що складається з місячних сукупних оподатковуваних доходів), одержаний з різних джерел як на території України, так і за її межами.

Об'єктом оподаткування у громадян, які не мають постійного місця проживання в Україні, є дохід, одержаний з джерел в Україні.

При визначенні сукупного оподаткованого доходу враховуються, доходи, одержані як в натуральній формі, так і в грошовій (національній або іноземній валюті).

Доходи, одержані в натуральній формі, зараховуються до сукупного оподаткованого доходу за календарний рік за вільними (ринковими) цінами.

Сплата податку з доходів, одержаних в іноземній валюті, провадиться в українській національній валюті. Доходи, одержані в іноземній валюті, перераховуються в українські карбованці за курсом, що встановлюється Національним банком України на дату одержання доходу.

Так відповідно до Законів України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році» від 20.12.2016 року № 1791-VIII та «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні» від 21.12.2016 року № 1797-VIII, внесено зміни до податкового законодавства, які набрали чинності 1 січня 2017 року, зокрема, щодо податку на доходи фізичних осіб:

1. Зменшено вдвічі окремі показники, які мають прив'язку до розміру мінімальної заробітної плати, у зв'язку зі збільшенням у 2017 році розміру мінімальної заробітної плати до 3200 гривень;

2. Звільнено від оподаткування ПДФО доходи від здавання (продажу) брухту чорних металів (за кодом 7204 УКТ ЗЕД);

3. Збільшено до 3 мінімальних заробітних плат суму, яку юридична чи фізична особа може сплатити за навчання іншої фізичної особи в вищих та професійно-технічних вітчизняних закладах навчання без оподаткування такої суми ПДФО, а також скасовано необхідність особи, що навчається, відпрацювати 3 роки у особи, яка заплатила за таке навчання;

4. Знято обмеження з розміру суми, сплаченої на навчання, яку платник податку може включити до податкової знижки за наслідками звітного року (у 2016 році така сума не перевищувала 1930 грн. на місяць);

5. Збільшено з 12 до 24 місяців термін, протягом якого отримувач може використовувати цільову благодійну допомогу, надану на лікування без оподаткування такої суми ПДФО;

6. Унормовано визначення інвестиційного прибутку від операцій з державними цінними паперами з урахуванням курсових різниць;

7. Розширено перелік витрат фізичної особи - підприємця від провадження господарської діяльності, водночас ні до доходу, ні до витрат фізичної особи - підприємця не включаються суми акцизного податку з роздрібної торгівлі підакцизними товарами; (на суми податків, зборів, які пов'язані з господарською діяльністю такої фізичної особи – підприємця (крім ПДВ для фізичної особи - підприємця, зареєстрованого як платник податку на додану вартість, та акцизного податку, ПДФО з доходу від господарської діяльності, податку на майно); суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у розмірах і порядку встановлених законом; платежів, сплачених за одержання ліцензій на провадження певних видів господарської діяльності фізичної особи – підприємця; одержання дозволу, іншого документа дозвільного характеру, які пов'язані з господарською діяльністю фізичної особи – підприємця);

8. Фізичній особі - підприємцю надано право на амортизацію основних засобів, що використовуються у діяльності (крім житлової нерухомості та автомобілів);

9. Платнику податку надано право розстрочки на сплату протягом трьох років суми податкового зобов'язання, нарахованого на суму боргу (кредиту), прощеного (анульованого) кредитором за його самостійним рішенням, не пов'язаним із процедурою його банкрутства, до закінчення строку позовної давності за кредитом, що отриманий на придбання житла (іпотечний кредит);

10. Визначено, що з доходів, що виплачуються підприємцям (незалежно від системи оподаткування), місцезнаходженням або місцем проживання яких є територія АТО або населені пункти, що розташовані на лінії зіткнення, податкові агенти повинні утримувати податок на доходи фізичних осіб у джерела виплати.